

development and inventive activity, has low positions in the level of commercialization and protection of intellectual property objects. To transform scientific and technological advances into a competitive science and technology product, the development of the whole infrastructure of the intellectual property market, the completion of the formation of the national innovation system.

Key words: innovations, innovation activity, national innovation system, global innovation index, indicator, intellectual property, infrastructure, rating.

Бойко О.М.

к.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник, ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”, www.helenab@online.ua

МІЖНАРОДНА КОНВЕРГЕНЦІЯ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ПАРКІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Анотація. Проаналізовано особливості світової конвергенції розвитку наукових парків. Визначено основні моделі розвитку наукових парків. Здійснено моніторинг діяльності наукових парків в Україні. Визначено позитивні тенденції їх розвитку, ризики та шляхи подолання.

Ключові слова: науковий парк, конвергенція, малий та середній бізнес, фінансування.

В останні десятиліття в економіці розвинених країн як свідчить міжнародний досвід, важливим елементом розвитку є функціонування малого та середнього бізнесу. Ефективність його розвитку залежить від таких факторів, як:

створення дієвої нормативно-правової бази, особливо у податковій системі (Велика Британія, США, Японія);

підготовка та перепідготовка висококваліфікованих спеціалістів (Велика Британія – функціонують спеціальні агентства, які надають послуги для підтримки розвитку малого та середнього бізнесу на безоплатній або пільговій основі; Японія – створені спеціальні департаменти у префектурах країни, які надають навчальні та консультативні послуги щодо спеціалізації розвитку малого та середнього бізнесу, його актуальності в певному регіоні в даний період часу);

захист від недобросовісної конкуренції зі сторони великих підприємств (США – не менше 20% державних закупівель здійснюється у підприємств малого бізнесу, Японія – існують заходи не витіснення з ринку підприємств малого бізнесу великим);

надання державної допомоги безробітним, які мають намір відкрити власну справу (Велика Британія – безкоштовна консультація у центрі зайнятості стосовно відкриття та розвитку власного бізнесу, навчання в бізнес-школі, розробка бізнес-ідеї та бізнес-плану, надання потенційному підприємцю

рекомендації для банку з проханням профінансувати проект, а також надання 50% фінансової підтримки центром зайнятості для розвитку власного бізнесу).

Проаналізувавши особливості міжнародної підтримки малого підприємництва зазначимо, що відбувається проведення державної політики, сутність якої полягає в плануванні підприємницької діяльності, спроможної забезпечувати: підтримку високого рівня зайнятості населення в регіоні, соціальний захист і зростання добробуту населення; підтримку інноваційної діяльності, шляхом фінансування створення та виробництва інноваційної продукції; стимулювання інвестиційних процесів тощо.

Сьогодні в розвинених країнах стимулювання підприємництва базується на існуючому законодавстві та контролі відповідними інститутами влади виконання цілеспрямованих програм, які сприяють розвитку малого і середнього бізнесу за рахунок функціонування нових організаційних форм інноваційної діяльності, серед яких вирізняють ВЕЗ, індустріальні парки, кластери, наукові парки, технопарки та ін. В даний час однією з поширених нових організаційних форм інноваційної діяльності є створення та розвиток наукових парків, зосереджених у Бельгії, Бразилії, Великій Британії, Ізраїлі, Індії, Італії, Китаї, Малайзії, США, Таїланді, Японії, Франції, Швейцарії, Україні тощо.

Відповідно до чинного законодавства України (Закон України "Про наукові парки", 2009 р.) науковий парк – "юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку" [1]. Крім Закону України "Про наукові парки", створення та розвиток наукових парків в Україні регламентується законами України "Про вищу освіту", "Про інвестиційну діяльність", "Про інноваційну діяльність", "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій", а також Господарським та Цивільним кодексами України, іншими нормативно-правовими актами [2-7].

Метою функціонування наукового парку відповідно до чинного законодавства України є "розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках" [1].

Функції наукового парку відповідно до чинного Закону України "Про наукові парки" полягають у [1]: "створенні нових видів інноваційного продукту, здійсненні заходів щодо їх комерціалізації, організації та забезпеченні виробництва наукоємної, конкурентоспроможної на внутрішніх і зовнішніх ринках інноваційної продукції; інформаційно-методичному, правовому та консалтинговому забезпеченні засновників і партнерів наукового парку, наданні патентно-ліцензійної допомоги; залученні студентів, випускників, аспірантів, науковців та працівників вищого навчального закладу та/або наукової установи до розроблення і виконання проектів наукового парку; сприянні розвитку та підтримці малого інноваційного підприємництва;

організації підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації спеціалістів, необхідних для розроблення і реалізації проектів наукового парку; залученні і використанні у своїй діяльності ризикового (венчурного) капіталу, підтримці наукоємного виробництва; захисті та представництві інтересів засновників і партнерів наукового парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а також у відносинах з іншими суб'єктами господарювання під час організації та виконанні проектів наукового парку в межах, визначених установчими документами наукового парку; розвитку міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприянні залученню іноземних інвестицій; виконанні інших функцій, не заборонених законодавством України”.

На світовій арені вирізняється декілька моделей функціонування наукових парків, серед яких прийнято вирізняти [8-9]:

“Американську” (в основу покладено державне фінансування та використання інвестицій юридичних осіб; нововведення розробляються до стадії технічного прототипу; незначна орендна плата за землю, споруди, доступ до лабораторного обладнання та послуг). За такою моделлю функціонують найбільш відомі в світі наукові парки, створені у США та Великій Британії.

“Японську” (наукові парки створено за рахунок залучення коштів держави; розташовані у великих містах, загальна площа яких становить не більше 500 м²; на території наукового парку зосереджено науково-промислові комплекси, університети, науково-дослідні інститути; є розвинена культурна, рекреаційна та транспортна інфраструктура). Дана модель наукових парків функціонує на території Японії (мм. Кагосіма, Токіо, Убе, Хіросіма, Цукуба).

“Змішану” (поєднує особливості розвитку наукових парків за “американською” та “японською” моделями). Особливості функціонування даної моделі простежуються на території Франції.

Процес формування наукових парків на думку Шарабчієва Ю. характеризується проявом двох фаз [10]: інституціональної – створюється господарська (будують готелі, підприємства, магазини та ресторани, банки) та дослідницька інфраструктури; підприємницької – розпочинається через декілька років після інституційної фази. Остання фаза вирізняється економічним зростанням функціонування наукового парку (створюються нові робочі місця, виникають інкубатори бізнесу та дрібні інноваційні компанії, спостерігається функціонування консультативних та обслуговуючих організацій).

Як засвідчує світовий досвід, існує декілька джерел фінансування функціонування наукового парку, серед яких вирізняють: кошти статутного та інших джерел наукового парку; фінансові надходження від діяльності наукового парку; інвестиції, надані науковому парку; благодійні внески для розвитку наукового парку та забезпечення реалізації проектів наукового парку; кошти державного та місцевого бюджетів; кошти замовників; інші надходження, не заборонені законодавством будь-якої країни.

Найбільш цікавим джерелом фінансування створення та розвитку наукових парків на світовій арені для України за рахунок коштів державного та

місцевого бюджетів є досвід Великої Британії (62%), Німеччини (78%), Франції (74%), Нідерландів (близько 70%) та Бельгії (близько 100%) [11].

В результаті проведеного аналізу зарубіжного досвіду створення та розвитку наукових парків, отриманий результат говорить про те, що розвинені держави приділяють функціонуванню наукових парків значну увагу за рахунок того, що їх діяльність сприяє перетворенню результатів науково-технічних робіт в нові конкурентоспроможні товари, послуги, підготовці висококваліфікованих фахівців для інноваційної діяльності, створенню малих і середніх інноваційних підприємств, зменшенню інноваційного циклу від ідеї до товару та ін. Позитивний досвід функціонування наукових парків може бути використано щодо їх розвитку в Україні з урахуванням національних особливостей і інтересів.

На даний момент в Україні зареєстровано наукових парків, основні характеристики яких наведено в таблиці 1. Сучасна ситуація в сфері функціонування наукових парків як спеціальних форм інноваційної діяльності в Україні характеризується наявністю проблем, що вимагають термінового прийняття рішень. Зокрема, найбільш важливими з них є:

- недосконалість договірно-правових відносин в частині регулювання питань використання земельних ділянок державної та комунальної власності, на яких можуть бути створені наукові парки (в частині використання виключно договорів оренди землі);

- відсутність чітко встановленого переліку видів діяльності, які доцільно впроваджувати в межах наукового парку;

- недосконалість норм чинного законодавства, зокрема - в частині визначення оптимальних форм стимулювання залучення інвестицій, необхідних для облаштування наукових парків шляхом звільнення від сплати ввізного мита на обладнання, устаткування та комплектуючих до них матеріалів та ін.

Зазначені проблеми потребують термінового вирішення. Зокрема це стосується питань:

- вдосконалення чинного законодавства і впровадження таких заходів державної підтримки розвитку наукових парків, як: кадрового забезпечення (збільшення чисельності підготовлених менеджерів в науково-технологічній сфері, підготовка на замовлення

- наукових парків високоспеціалізованих фахівців, підвищення кваліфікації зайнятих в сфері виробництва наукомісткої продукції і високих технологій та ін.);

- надання державної фінансової підтримки для розвитку наукових парків та оновлення матеріально-технічної бази;

- розробки ефективного механізму взаємодії науки-бізнес-влада, в тому числі через систему електронного урядування та створення онлайн-послуг;

- інтернаціоналізації національних наукових парків і їх включення в глобальні інноваційні мережі шляхом залучення прямих іноземних інвестицій, трансферу технологій та розвитку співробітництва з іноземними науковими парками;

Таблиця 1.

Основні характеристики функціонування наукових парків в Україні

№/№	Назва наукового парку	Засновник	Уповноважена особа	Місце знаходження наукового парку
1.	Корпорація "Науковий парк Київський університет імені Тараса Шевченка"	КНУ ім. Тараса Шевченка, Національний університет харчових технологій, Інститут біохімії ім. Палладіна, Інститут органічної хімії, Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича	Чернок Віталій Іванович	м. Київ
2.	Корпорація "Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету "Агроперспектива"	Миколаївський національний аграрний університет	Шебанін В'ячеслав Сергійович, Новіков Олександр Євгенович	м. Миколаїв
3.	Корпорація "Науковий парк "Київська політехніка"	Державне підприємство Держінвестицій "Національний центр впровадження галузевих інвестиційних програм", університет "КІП"	Камаєв Віктор Сергійович	м. Київ
4.	Науковий парк "ФЕД"	Публічне акціонерне товариство "ФЕД"	Попов Олексій Вікторович	м. Харків
5.	Науковий парк "Рідоелектроніка та інформатика"	Харківський національний університет радіоелектроніки, Науково-технічний центр Академії наук прикладної радіоелектроніки	Прохоров Валерій Павлович	м. Харків
6.	Науковий парк "Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля"	Завод газового обладнання "Альфа-Газпромкомплект", ТНТУ ім. Івана Пулюя, ТзОВ "Інтеграл", Управління з експлуатації майнового комплексу Тернопільської обласної ради	Химич Григорій Петрович	м. Тернопіль
7.	Науковий парк "Наукоград-Харків"	«Інститут проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України», «Науково-технічний концерн «ПМаш НАН України», «Академічний науково-освітній комплекс «Ресурс»	Мацевитий Юрій Михайлович	м. Харків
8.	Науковий парк "Національного університету біоресурсів і природокористування "Стале природокористування та якість життя"	Державне підприємство "Навчально-дослідний племенний ітаховичий завод ім. Фрунзе Національного університету біоресурсів і природокористування України", Національний університет біоресурсів і природокористування України	Теслюк Віктор Васильович	м. Київ

9.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Енергоефективні технології"	Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Хмельницький національний університет.	-	м. Полтава
10.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Профілактична медицина та охорона праці – новітні системи та технології"	ТОВ з обмеженою відповідальністю "АЛТЕК-М", Приватне підприємство "МАТРИЦЯ-ТЕЛЕКОМ", Приватне підприємство "Науково-виробниче підприємство "КАРЕ", ТОВ з обмеженою відповідальністю "Науково-виробниче підприємство "ЛІДОМЕД-БІО", ТОВ з обмеженою відповідальністю "Науково-промисловий комплекс "КУРС", ДП "Одеський науково-дослідний інститут телевізійної техніки", ДУ "Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці", ДП "Український науково-дослідний інститут медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України"	Прохоров Валерій Анатолійович	м. Одеса
11.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Біометричний інноваційно-технологічний кластер" БПтек"	-	-	м. Харків
12.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Центр трансферу технологій цивільного захисту"	Всеукраїнська громадська організація "Інноваційна палата України", Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, ТОВ з обмеженою відповідальністю "Семі логістік", ДП "Український науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут будівельних матеріалів та виробів "НДІБМВ"	Нікулін Олександр Федорович	м. Київ
13.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк Одеського політехнічного університету"	Одеський національний політехнічний університет, Підприємство з іноземними інвестиціями у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю «Аверс», Благочинна організація «Фонд «Наука і освіта XXI».	Козлов Ігор Леонідович	м. Одеса

14.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Прикарпатський університет"	ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"	Бубна Роман Мирославович,	м. Франківськ	Івано-Франківськ
15.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"	ТОВ з обмеженою відповідальністю "АО СПВДРУЖНІСТЬ-Т", Публічне акціонерне товариство "Завод "ПВДЕНКАБЕЛЬ", Національний технічний університет "Харківський політехнічний університет"	Мостовий Сергій Петрович	м. Харків	
16.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк Київського національного економічного університету"	Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана	Матвійчук Андрій Вікторович	м. Київ	
17.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науковий парк "Аерокосмічні інноваційні технології"	ДП "Дніпрокосмос", Публічне акціонерне ТОВ "ЕЛМІЗ", ДП "Завод 410 ЦА", ТОВ з обмеженою відповідальністю "Науково-технічний виробничий центр", Національний авіаційний університет	Добровольський Спартак Валентинович	м. Київ	
18.	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк «ДонНУ-Поділля»	Громадська організація "Інститут соціалізації інновацій", "Подільська агенція регіонального розвитку", Донецький національний університет	Клименко Юрій Миколайович	м. Вінниця	
19.	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління «ЧОРНОБИЛЬ	ТОВ з обмеженою відповідальністю "Український центр радіаційної безпеки", Державний заклад "Державна екологічна академія післядипломної освіти управління", Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) Бондар Олександр Іванович та Чабаненко Валерія Тарасівна	Пващенко Тарас Григорович	м. Київ	

Складено автором на основі [1; 12-19].

здійснення досліджень щодо перспектив розвитку наукових парків, розробка програм і систем оцінки результатів їх функціонування та ін.

Виконання запропонованих заходів дозволить не тільки зберегти наукові парки в Україні, а й сприятиме їх продуктивному розвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про наукові парки" [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17](http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17)
2. Закон України "Про вищу освіту" [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon3.rada.gov.ua/laws/1556-18](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/1556-18)
3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12)
4. Закон України "Про інноваційну діяльність" [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15](http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15)
5. Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-v](http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-v)
6. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon3.rada.gov.ua/laws/436-15](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/436-15) <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/436-15>
7. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15)
8. Миролубова Т.В., Суханова П.А. Зарубежный опыт развития инновационной инфраструктуры университетов в региональных инновационных системах // *Фундаментальные исследования*. – 2013. - №1. – С.215-220.
9. Порівняння особливостей технологічних парків [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. ekonomikam.com/ecfins-292-1.html](http://www.ekonomikam.com/ecfins-292-1.html)
10. Научные парки: новая форма объединения науки и производства // *Международные обзоры: клиническая практика и здоровье*. – 2013. - №4. – С.134-144.
11. Научные парки: новая форма объединения науки и производства // *Медицинские новости*. – 2005. - №6. – С.43-47.
12. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності / Теорія і практика інтелектуальної власності. – №1. – 2016. – С. 68-75.
13. Корпорація "Науковий парк Київський університет імені Тараса Шевченка" - <https://scp.univ.kiev.ua/ua/>
14. Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету «АГРОПЕРСПЕКТИВА» - <http://np.mnau.edu.ua/ua/>
15. НАУКОВИЙ ПАРК "ФЕД" - https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/37660270/
16. Науковий парк "Рідоелектроніка та інформатика" - <http://nprei.com.ua/sciencepark>

17. “Перелік наукових парків, яким Міністерство освіти і науки України погодило рішення про створення: <http://mon.gov.ua/activity/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-texnologij/naukovi-parki/pro-naukovi-parki.html>

18. Науковий парк - http://opu.ua/science/research_development/science_park

19. Науковий парк "Прикарпатський університет" - <http://www.pu.if.ua/uk/naukovyi-park-prykarpatskyi-universytet>

Boiko O.M.

INTERNATIONAL CONVERGENCE OF SCIENTIFIC PARKS DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SPACE

Abstract. Peculiarities of the world convergence of development of scientific parks are analyzed. The basic models of development of scientific parks are determined. Monitoring of the activity of scientific parks in Ukraine is monitored. Positive tendencies of their development, risks and ways of overcoming are determined.

Key words: research park, convergence, small and medium business, financing.

Публікацію підготовлено за виконання НДР “Розвиток інноваційної системи України в європейському науково-технологічному просторі”, державний реєстраційний № 0115U001424

Бороздих Н.В.

аспірант, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», natalia.borozdyh@ukr.net

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МУЗЕЇВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. Науково-технічні музеї в Україні все більше набувають популярності. Ці музеї виконують істотну соціально-культурну функцію – популяризацію науки та техніки. Важливу координуючу та методичну роль у цій справі відіграє Асоціація працівників музеїв технічного профілю. Зроблено огляд науково-популярних музеїв. З'ясовано вплив збільшення кількості науково-технічних музеїв на популяризацію науки в Україні.

Ключові слова: музеї, науково-технічні музеї, науково-популяризаторська діяльність, популяризація науки.

Серед засобів популяризації науки вагоме місце посідають науково-технічні музеї. Вони виконують важливу соціально-культурну функцію. Музеї були створені для того, аби допомогти всім зацікавленим краще зрозуміти себе та своє місце у цьому світі, активно використовують можливості новітніх інформаційних технологій, створюють інтерактивні експозиції, стають